

NÂNG CAO HIỆU LỰC, HIỆU QUẢ QUẢN LÝ VÀ SỬ DỤNG ĐẤT ĐAI THEO TINH THẦN NGHỊ QUYẾT ĐẠI HỘI XIII CỦA ĐẢNG

NGUYỄN THỊ THỦY (*)

Tóm tắt: Nghị quyết Đại hội ĐBTQ lần thứ XIII và Nghị quyết số 18-NQ/TW Hội nghị Trung ương lần thứ năm, khóa XIII về “Tiếp tục đổi mới, hoàn thiện thể chế, chính sách, nâng cao hiệu lực, hiệu quả quản lý và sử dụng đất, tạo động lực đưa nước ta trở thành nước phát triển có thu nhập cao” đã nhấn mạnh yêu cầu phải nâng cao hiệu lực, hiệu quả quản lý và sử dụng đất đai có vị trí, vai trò đặc biệt quan trọng đối với sự phát triển bền vững của đất nước. Bài viết đánh giá khái quát thực trạng và đề xuất một số giải pháp nhằm đổi mới, nâng cao hiệu lực, hiệu quả quản lý và sử dụng đất đai trong thời gian tới.

Từ khóa: Đất đai; hiệu lực, hiệu quả; Nghị quyết Đại hội XIII của Đảng; Nghị quyết số 18-NQ/TW Hội nghị Trung ương lần thứ năm, khóa XIII; quản lý và sử dụng.

Abstract: The Resolution of the 13th National Congress and Resolution No. 18-NQ/TW of the Fifth Plenum of the 13th Party Central Committee on “Continuing reforming and completing institutions and policies, and improving the effectiveness and efficiency of land management and use, creating the driving force to develop our nation to become a high-income developed country” puts an emphasis on the need to improve the effectiveness and efficiency of land management and use, which plays a special and important role in the sustainable development of the country. This paper briefly assesses the current situation and proposes some solutions to reform and improve the effectiveness and efficiency of land management and use in the coming time.

Keywords: Land; effectiveness, efficiency; Resolution of the 13th Party Congress; Resolution No. 18-NQ/TW of the 5th Plenum of the 13th Central Committee; management and use.

Ngày nhận bài: 08/6/2022

Ngày biên tập: 22/7/2022

Ngày duyệt đăng: 16/8/2022

Vấn kiện Đại hội ĐBTQ lần thứ XIII của Đảng đã đặt ra yêu cầu: “Xây dựng chiến lược, hoàn thiện hệ thống thể chế quản lý, sử dụng có hiệu quả tài nguyên trọng tâm là đất đai”⁽¹⁾ nhằm phát huy vai trò “Đất đai là tài sản đặc biệt của quốc gia, là tư liệu sản xuất cơ bản, là tài nguyên vô cùng quý giá, là nguồn sống của nhân dân và là nguồn lực của đất nước, thuộc sở hữu toàn dân do Nhà nước đại diện chủ sở hữu và thống nhất quản lý”⁽²⁾. Quán triệt tinh thần đó, Nghị quyết số 18-NQ/TW Hội nghị Trung ương lần thứ năm, khóa XIII nhấn mạnh: nâng cao hiệu lực, hiệu quả quản lý và sử dụng đất đai theo đường lối,

quan điểm của Đảng có ý nghĩa đặc biệt quan trọng đối với sự phát triển kinh tế - xã hội ở mỗi địa phương, góp phần ngăn chặn, đẩy lùi tình trạng tham nhũng, tiêu cực, “lợi ích nhóm”, gây thất thoát tài sản nhà nước có liên quan đến đất đai.

1. Đất đai là nguồn lực quan trọng trong phát triển kinh tế - xã hội

Khi bàn về vai trò của đất đai, C.Mác khẳng định: “Đất đai là tài sản mãi mãi với loài người, là điều kiện để sinh tồn, là điều kiện không thể thiếu được để sản xuất, là tư liệu sản xuất cơ bản trong nông, lâm nghiệp”⁽³⁾. Luật Đất đai năm 2013 nêu rõ: “Đất đai là tài nguyên quốc gia vô cùng quý giá, là tư liệu sản xuất đặc biệt, là thành phần quan trọng hàng đầu của môi trường sống, là địa bàn phân bố các khu dân cư,

(*) *ThS; Học viện Cảnh sát nhân dân*

xây dựng các cơ sở kinh tế, văn hóa xã hội, an ninh, quốc phòng. Trải qua nhiều thế hệ nhân dân ta đã tốn bao công sức, xương máu mới tạo lập, bảo vệ được vốn đất đai như ngày nay”.

Những năm qua, hệ thống văn bản chính sách, pháp luật về đất đai từng bước được hoàn thiện, bổ sung, phát triển phù hợp với đặc điểm, tình hình thực tiễn; ý thức chấp hành pháp luật về đất đai ngày càng được nâng lên. Nghị quyết số 19-NQ/TW của Hội nghị Trung ương lần thứ sáu, khóa XI về tiếp tục đổi mới chính sách, pháp luật về đất đai trong thời kỳ đẩy mạnh toàn diện công cuộc đổi mới; Luật Đất đai năm 2013, và mới đây, Hội nghị Trung ương lần thứ năm, khóa XIII đã ban hành Nghị quyết số 18-NQ/TW về “Tiếp tục đổi mới, hoàn thiện thể chế, chính sách; nâng cao hiệu lực, hiệu quả quản lý và sử dụng đất; tạo động lực đưa nước ta trở thành nước phát triển có thu nhập cao”... Các văn bản nói trên là cơ sở, là tiền đề góp phần quan trọng vào thực hiện các mục tiêu, nhiệm vụ phát triển kinh tế - xã hội, giữ vững ổn định chính trị, trật tự an toàn xã hội, tạo sự đồng thuận, thống nhất trong Nhân dân.

Đất đai phục vụ cho sản xuất nông nghiệp ở nông thôn được quản lý chặt chẽ góp phần quan trọng vào việc nâng cao đời sống của người nông dân, bảo đảm quốc phòng, an ninh; việc chuyển nhượng, giao dịch đất đai được quản lý, sử dụng có hiệu quả ở các địa phương, đặc biệt là công tác quy hoạch, thanh tra, giám sát của các cơ quan chức năng được tiến hành thường xuyên, có trọng tâm, trọng điểm; việc sử dụng đất vào các hoạt động sản xuất kinh doanh được tính toán kỹ lưỡng, bảo đảm hài hòa giữa phát triển kinh tế bền vững gắn với quyền và lợi ích của người dân; những vi phạm về quản lý, sử dụng đất đai được xử lý nghiêm minh theo đúng quy định của pháp luật.

Theo báo cáo của Bộ Tài nguyên và Môi trường tại Hội nghị Tổng kết năm 2021 và triển khai nhiệm vụ năm 2022: cả nước đã thực hiện thanh tra, kiểm tra, rà soát, thu hồi chủ trương đầu tư, thu hồi đất với diện tích 16.000ha; yêu cầu đưa vào sử dụng gần 53.000ha; chấm dứt chủ trương đầu tư

7.700ha... Đặc biệt, nguồn thu từ đất đạt 172.250 tỷ đồng, chiếm 15,2% tổng thu ngân sách nội địa, gấp 3,5 lần so với năm 2015.

Tuy nhiên, bên cạnh kết quả đạt được thì vẫn còn những hạn chế, bất cập trong quản lý và sử dụng đất, như Nghị quyết Đại hội ĐBQT lần thứ XIII của Đảng đã chỉ rõ: “Khai thác tài nguyên thiếu bền vững, hiệu quả quản lý, sử dụng chưa cao, chưa theo nguyên tắc của thị trường, nhất là đất đai. Việc khai thác, sử dụng, định giá đất còn nhiều hạn chế, chưa sát thực tế, nhất là trong vấn đề xác định thuế, địa tô, gây thất thu ngân sách nhà nước⁽⁴⁾. Đặc biệt, ở các địa phương việc quản lý, sử dụng đất còn yếu, gây bức xúc trong Nhân dân; quy hoạch đất đai không nhằm mục đích đem lại lợi ích cho người dân; pháp luật về đất đai còn nhiều “kẽ hở”, tạo điều kiện cho “nhóm lợi ích” trục lợi, tham nhũng, tiêu cực về đất; tình trạng tranh chấp, khiếu kiện, tố cáo liên quan đến đất đai chậm được giải quyết, còn kéo dài ở một số nơi.

Việc chuyển đổi mục đích sử dụng đất chưa hiệu quả, đất tự nhiên phục vụ cho sản xuất nông nghiệp đang có nguy cơ bị thu hẹp do việc mở rộng sử dụng đất phục vụ cho công nghiệp; đất hoang hóa, đất trống sử dụng không đúng mục đích vẫn còn xảy ra ở nhiều nơi; một số cán bộ địa chính chưa thực hiện tốt nhiệm vụ, nảy sinh tiêu cực trong quá trình thực thi công vụ; công tác kiểm tra, giám sát của cơ quan chức năng đối với hoạt động quy hoạch, bán đất chưa thường xuyên; thị trường bất động sản về đất đai chưa được kiểm soát chặt chẽ.v.v.

2. Giải pháp nâng cao hiệu lực, hiệu quả quản lý và sử dụng đất đai theo tinh thần Nghị quyết Đại hội XIII của Đảng và Nghị quyết số 18-NQ/TW Hội nghị Trung ương lần thứ năm, khóa XIII

Để đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ của thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa, phát triển đất nước phồn vinh, hạnh phúc, trở thành nước công nghiệp hiện đại, có thu nhập trung bình cao vào năm 2030 và trở thành nước phát triển, có thu nhập cao vào năm 2045 đã được khẳng định trong Nghị quyết Đại hội XIII của Đảng; tháo gỡ những điểm nghẽn về cơ chế, chính sách

trong quản lý, sử dụng đất đai từ Trung ương đến địa phương theo tinh thần Nghị quyết số 18-NQ/TW Hội nghị Trung ương lần thứ năm, khóa XIII và chỉ đạo của Thủ tướng Chính phủ Phạm Minh Chính tại Hội nghị trực tuyến toàn quốc quán triệt các nghị quyết Hội nghị Trung ương lần thứ năm, khóa XIII, cần tập trung thực hiện quyết liệt và có hiệu quả một số giải pháp sau:

Một là, nâng cao hơn nữa hiệu quả quản lý nhà nước về đất đai.

Nghị quyết Đại hội XIII của Đảng nhấn mạnh: “Nâng cao hiệu quả sử dụng đất, ngăn chặn tình trạng đất hoang hoá, sử dụng đất lãng phí, tăng cường quản lý, khắc phục suy thoái đất”⁽⁵⁾. Nghị quyết số 18-NQ/TW Hội nghị Trung ương lần thứ năm, khóa XIII khẳng định rõ hơn nữa: “Nâng cao hiệu lực, hiệu quả quản lý nhà nước về đất đai. Hiện đại hóa công tác quản lý, dịch vụ công về đất đai. củng cố, hoàn thiện hệ thống tổ chức bộ máy quản lý đất đai tinh gọn, hiệu lực, hiệu quả, tập trung, đồng bộ, thống nhất”. Quán triệt quan điểm chỉ đạo nêu trên của Đảng, cấp ủy, tổ chức đảng và người đứng đầu chính quyền các cấp cần phải quán triệt và thực hiện nghiêm túc những quan điểm, đường lối, chủ trương, chính sách, pháp luật của Đảng, Nhà nước về đất đai; cụ thể hóa, thể chế hóa quan điểm, đường lối của Đảng trong quá trình xây dựng, hoàn thiện chính sách, pháp luật về quản lý và sử dụng có hiệu quả đất đai; tăng cường công tác tuyên truyền, giáo dục cho cán bộ, đảng viên, người dân địa phương nắm được đường lối, chính sách và pháp luật về đất đai của Đảng, Nhà nước.

Trên cơ sở chính sách, pháp luật về quản lý và sử dụng đất đai đã được hoàn thiện theo tinh thần Nghị quyết số 18-NQ/TW Hội nghị Trung ương lần thứ năm, khóa XIII, các hoạt động đấu thầu, quy hoạch đất ở địa phương phải được tiến hành công khai, dân chủ, minh bạch, đặt lợi ích của Nhà nước và Nhân dân lên trên hết, trước hết, kiên quyết chấm dứt tình trạng nhiều khung giá đất; phục vụ đắc lực cho nhiệm vụ phát triển kinh tế - xã hội và gắn với tiến bộ, công bằng xã hội, bảo đảm bền vững, hài hòa. Các cấp ủy, tổ chức đảng

và người đứng đầu chính quyền các cấp cần chủ động xây dựng chương trình, kế hoạch lãnh đạo, chỉ đạo toàn diện các hoạt động phát triển kinh tế - xã hội, đề ra chủ trương, biện pháp quản lý, sử dụng đất đai phù hợp, hiệu quả.

Hai là, tiếp tục hoàn thiện đồng bộ hệ thống pháp luật, cơ chế, chính sách về quản lý, sử dụng đất đai.

Đây là giải pháp có vai trò đặc biệt quan trọng quyết định đến việc nâng cao hiệu lực, hiệu quả quản lý và sử dụng đất đai, là cơ sở để các cấp, các ngành, địa phương sử dụng và quản lý đất vào các mục đích khác nhau. Nghị quyết Đại hội XIII của Đảng nêu rõ: “Hoàn thiện hệ thống luật pháp, chính sách về đất đai, nâng cao chất lượng công tác xây dựng quy hoạch, kế hoạch sử dụng đất, hiện đại hóa lĩnh vực địa chính, dịch vụ về đất đai”⁽⁶⁾. Nghị quyết số 18-NQ/TW Hội nghị Trung ương lần thứ năm, khóa XIII đưa ra mục tiêu tổng quát “Hoàn thiện thể chế, chính sách về quản lý và sử dụng đất đồng bộ và phù hợp với thể chế phát triển nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa. Nguồn lực đất đai được quản lý, khai thác, sử dụng bảo đảm tiết kiệm, bền vững, hiệu quả cao nhất; đáp ứng yêu cầu đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa, công bằng và ổn định xã hội; bảo đảm quốc phòng, an ninh; bảo vệ môi trường, thích ứng với biến đổi khí hậu; tạo động lực để nước ta trở thành nước phát triển có thu nhập cao...”; và mục tiêu cụ thể “Đến năm 2023 phải hoàn thành sửa đổi Luật Đất đai năm 2013 và một số luật liên quan, bảo đảm tính đồng bộ, thống nhất”.

Theo tinh thần đó, cần phát huy vai trò, trách nhiệm của các cơ quan, tổ chức trong toàn hệ thống chính trị trong việc tham mưu, góp ý sửa đổi, bổ sung Luật Đất đai năm 2013 và các đạo luật có liên quan; cụ thể hóa, chi tiết hóa cho từng loại đất, từng đối tượng, bảo đảm cao nhất và hài hòa lợi ích của Nhà nước, của Nhân dân. Cần phải thường xuyên khảo sát, đánh giá thực trạng tình hình sử dụng đất ở các địa phương, ban hành quy định cho hợp lý, hiệu quả, nhất là văn bản có liên quan đến giải phóng mặt bằng, đền bù, quy hoạch xây

dựng khu đô thị, nâng cao hệ thống giao thông... kiểm soát chặt chẽ thị trường bất động sản, không để kẻ xấu lợi dụng đưa thông tin sai lệch có liên quan đến đất đai làm ảnh hưởng đến đời sống xã hội và lợi ích của người dân.

Ba là, nâng cao năng lực lãnh đạo, quản lý và chuyên môn nghiệp vụ cho cán bộ, công chức, viên chức trực tiếp làm công tác quản lý nhà nước về đất đai.

Hiệu lực, hiệu quả quản lý và sử dụng đất đai phụ thuộc vào năng lực lãnh đạo, quản lý, sử dụng của đội ngũ cán bộ, đảng viên, nhất là người đứng đầu. Nghị quyết số 18-NQ/TW Hội nghị Trung ương lần thứ năm, khóa XIII đã chỉ rõ “Hoàn thành kiện toàn tổ chức bộ máy quản lý nhà nước về đất đai bảo đảm tinh gọn, hiệu lực, hiệu quả, đồng bộ, thống nhất; loại bỏ khâu trung gian, đẩy mạnh phân cấp, phân quyền phù hợp, kèm theo cơ chế kiểm tra, giám sát và kiểm soát quyền lực”, và “Có cơ chế đầu tư, chính sách đãi ngộ, đào tạo, bồi dưỡng, nâng cao năng lực, trình độ cán bộ, công chức ngành quản lý đất đai; nâng cấp cơ sở vật chất, trang thiết bị, đáp ứng yêu cầu quản lý hiện đại”.

Theo tinh thần này, cần tiếp tục quan tâm xây dựng đội ngũ cán bộ, công chức ngành quản lý đất đai phải là những người có năng lực, phẩm chất đạo đức và trình độ chuyên môn cao, nhất là về công tác điều tra, đánh giá tài nguyên đất; thống kê, kiểm kê đất đai; giám sát sử dụng đất; bảo vệ, cải tạo và phục hồi chất lượng đất nhằm quản lý chặt chẽ về số lượng, chất lượng đất phục vụ cho lập quy hoạch, kế hoạch sử dụng đất, làm cơ sở sử dụng đất bền vững để tham mưu các nhiệm vụ phát triển kinh tế - xã hội có liên quan đến đất đai hợp lý, bảo đảm phát triển bền vững, hài hòa giữa địa phương, nhà đầu tư và người dân.

Bốn là, tăng cường công tác kiểm tra, thanh tra, giám sát của cơ quan chức năng đối với việc quản lý, sử dụng đất đai.

Nghị quyết Đại hội XIII của Đảng nêu rõ: “Tăng cường thanh tra, kiểm tra việc quản lý, sử dụng đất, kịp thời phát hiện, xử lý dứt điểm các vi phạm, tranh chấp, lấn chiếm đất đai. Kiên quyết ngăn chặn, xử lý

ngghiêm các hành vi tham nhũng, trục lợi, làm thất thoát nguồn ngân sách liên quan đến đất đai”⁽⁷⁾. Nghị quyết số 18-NQ/TW Hội nghị Trung ương lần thứ năm, khóa XIII đã cụ thể hóa thành nhiệm vụ của các cấp, ngành: Đối mới, tăng cường công tác kiểm tra, giám sát của Đảng, thanh tra, kiểm tra, giám sát, kiểm soát của Nhà nước trong việc xây dựng, ban hành, tổ chức thực hiện cơ chế, chính sách về đất đai; giải quyết tranh chấp, khiếu nại, tố cáo liên quan đến đất đai; tăng cường phòng, chống tham nhũng, tiêu cực trong quản lý và sử dụng đất. Tăng cường kiểm soát quyền lực, thường xuyên kiểm tra, giám sát, thanh tra, kiểm toán việc quản lý, sử dụng đất đai, xử lý kịp thời các hành vi vi phạm pháp luật về đất đai; siết chặt kỷ luật, kỷ cương, phòng, chống tham nhũng, tiêu cực trong lĩnh vực đất đai. Tiến hành kiểm tra, thanh tra trách nhiệm giải quyết khiếu nại, tố cáo của ngành, các cấp, thực hiện phương châm giải quyết triệt để tranh chấp về đất đai từ cơ sở, tránh vượt cấp lên Trung ương.

Những quan điểm chỉ đạo của Đảng nêu trên là rất cơ bản, toàn diện, đồng bộ, có liên quan trực tiếp tới sự phát triển nhanh và bền vững về kinh tế - xã hội của đất nước. Mỗi cán bộ, đảng viên, công chức, viên chức phải nghiêm túc thực hiện quan điểm chỉ đạo của Đảng và quản lý của Nhà nước; có sự phối hợp chặt chẽ giữa các cấp, ban, ngành và sự đồng thuận của người dân để khai thác, sử dụng bền vững, đảm bảo tài nguyên đất đai thực sự là động lực đưa nước ta trở thành nước phát triển có thu nhập cao./.

Ghi chú:

(1), (4), (5), (6), (7) Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đại hội ĐBTQ lần thứ XIII*, tập I, Nxb CTQG-ST, H.2021, tr.152, tr.73, tr.153, tr.152, tr.153.

(2) Phát biểu khai mạc Hội nghị Trung ương lần thứ năm, khóa XIII của Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng, <https://baochinhphu.vn>, ngày 4/5/2022.

(3) C.Mác, Ăngghen, *Toàn tập*, Nxb CTQG-ST, H.2011, tr.612.